Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos gynybos fondas

[COM(2018) 476 final]

(2019/C 110/15)

Pranešėjas: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Bendrapranešėjis: **Eric BRUNE**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 2018 7 2
	Taryba, 2018 7 4
Komiteto biuro sprendimas	2018 7 10
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 173 straipsnio 3 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI)
Priimta CCMI	2018 11 22
Priimta plenarinėje sesijoje	2018 12 12
Plenarinė sesija Nr.	539
Balsavimo rezultatai	200/1/6
(už / prieš / susilaikė)	

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. EESRK nuomone, svarbu, kad ES visuotinė strategija ir įgyvendinimo planas saugumo ir gynybos srityse būtų įgyvendinami nuosekliai, laikantis ES ir NATO 2016 m. liepos mėn. bendros deklaracijos nuostatų, taip pat Jungtinių Tautų kolektyvinio saugumo principo.

1.2. Nuo 2017 m. EESRK pasisako už Europos gynybos sąjungos (EGS) sukūrimą ir remia Europos gynybos veiksmų planą, įskaitant bendro Europos gynybos fondo įsteigimą. Manome, kad tokiu Europos gynybos stiprinimu siekiama ne silpninti, bet stiprinti NATO ir transatlantinius santykius.

1.3. EESRK tvirtai remia 2018 m. birželio 13 d. Komisijos paskelbtą pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą (DFP) įsteigiamas Europos gynybos fondas.

1.4. EESRK ragina siekti reikšmingos kokybinės pažangos, susijusios su Europos bendradarbiavimu gynybos srityje. Iš tiesų, dėl riboto valstybių narių bendradarbiavimo šioje srityje daug veiklos dubliuojasi, o tai lemia didelį gynybos pramonės susiskaidymą. Dėl integracijos trūkumo rinkos paklausos srityje nėra skatinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas tarp įmonių ir tolesnė pramonės integracija. Tai lemia neveiksmingą išteklių paskirstymą, pramoninių pajėgumų dubliavimąsi, technologinius atotrūkius ir naujų programų, ypač bendradarbiavimo, trūkumą.

1.5. EESRK remia strateginio savarankiškumo tikslą, kuriuo numatoma plėtoti bazines technologijas ypatingos svarbos srityse ir didinti strateginius pajėgumus. Šis tikslas yra griežtai susijęs su patikimo vertinimo ir koordinavimo poreikiu siekiant užtikrinti, kad šias technologijas būtų galima valdyti, išsaugoti ir gaminti Europoje, taip suteikiant ES galimybę prireikus priimti sprendimus ir veikti savarankiškai.

1.6. EESRK yra įsitikinęs, kad bendrų gynybos pajėgumų plėtojimo *sine qua non* yra Europos gynybos srities pramoninės ir technologinės bazės stiprinimas.

1.7. EESRK akcentuoja, kad Europos Sąjunga turi imtis veiksmų siekdama išlaikyti, atnaujinti ir parengti bei išsaugoti aukštos kvalifikacijos darbuotojus.

1.8. EESRK siūlo Europos Sąjungai dėti daugiau pastangų siekiant suderinti Sąjungos eksporto taisykles.

1.9. EESRK tvirtai pritaria, kad ypač daug dėmesio būtų skiriama tam, kad į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą gynybos tikslais būtų įtrauktos MVĮ ir pradedančiosios įmonės.

1.10. EESRK teigia, kad su gynyba susijusiai veiklai remti skirtas ES biudžetas neturėtų pakeisti nacionalinių išlaidų gynybai ar būti jų alternatyva, o veikiau turėtų paskatinti ir paspartinti intensyvesnį ir glaudesnį bendradarbiavimą gynybos srityje. Panašiai, ES biudžetas gynybos srities moksliniams tyrimams neturėtų būti formuojamas iš kituose sektoriuose vykdomiems civiliniams moksliniams tyrimams numatytų lėšų. NET jei sprendimai dėl investicijų gynybos srityje ir gynybos plėtros programų išliktų valstybių narių prerogatyva, EGF galėtų suteikti papildomos naudos ES skatindamas bendrus mokslinius gynybos produktų ir technologijų tyrimus bei jų plėtrą.

1.11. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad darnesnė ir racionalizuota Europos gynybos politika galėtų užtikrinti didesnį veiksmingumą padidindama Europos gynybos pramonės ir technologijų bazės rinkos dalį ir geriau paskirstydama produktus tarp valstybių, regionų ir įmonių.

1.12. Europos gynybos fondas bus veiksmingas tik tuo atveju, jei jis rems iš tiesų svarbią veiklą. Todėl jo darbo programos turėtų būti parengtos remiantis tvirtu Europos gynybos planavimo procesu, kurio metu nustatomi pagrindiniai pajėgumų prioritetai Europai.

1.13. EESRK remia tokią bendradarbiavimo politiką, kuria bus skatinamas MVĮ, taip pat ketinimų rašto nepasirašiusių šalių dalyvavimas, tačiau nepamirštant įgūdžių, kuriais jos gali prisidėti prie gynybos pramonės ir technologijų bazės.

1.14. EESRK remia pasiūlymą apriboti Europos fondų skiriamą finansavimą to paties subjekto kontroliuojamoms Europos bendrovėms ir reikalauti garantijų, kai Europos gynybos fondo remiamoje plėtroje dalyvauja trečioji šalis.

1.15. EESRK remia idėją, kad Europos fondus turėtų valdyti Europos Komisija, tačiau mano, kad Europos gynybos agentūra gali svariai prisidėti apibrėžiant gynybos įrangos poreikius ir Bendradarbiavimo ginkluotės srityje jungtinėje organizacijoje (OCCAR), pasiremdama ne visada teigiama patirtimi, ir dalyvauti programų valdyme, nes įgūdžių dubliavimasis šioje srityje turėtų neigiamos įtakos sistemos veiksmingumui.

1.16. EESRK remia idėją, kad moksliniai tyrimai ir plėtra turi būti pateikti etikos komitetui. Etikos sąlygos turi būti išdėstytos aiškiai ir įvertintos jau pasiūlymo vertinimo metu, siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir aiškumą.

1.17. EESRK yra susirūpinęs dėl būsimo bendradarbiavimo su JK po „Brexit'o“ ir pasisako už tvirtą saugumą ir gynybą, numatant JK dalyvavimą EGF.

1.18. EESRK mano, kad mūsų senstančiame žemyne jaučiama grėsmė, dėl kurios ryškėja tendencija kaltinti ir kartais painioti tokias problemas kaip terorizmas ir migrantų judėjimas; be to atgimstant nacionalizmui ir autoritarizmui visoje Europos Sąjungoje trūksta pakankamo solidarumo tiek tarp valstybių narių, tiek jų viduje, todėl mūsų demokratijai yra daromas spaudimas. Kokia įdomi bebūtų pramonės politikos priemonė – Europos gynybos fondas, mes ir toliau turėsime galvoti apie Europos gynybos politiką.

2. **Pasiūlymo aplinkybės**

2.1. Per pastarąjį dešimtmetį geopolitinė padėtis tapo nestabili, dėl to kyla sunkumų ir iššūkių – atsiranda vis naujų pavojų, tokių kaip hibridiniai ir kibernetiniai išpuoliai, be to, sugrįžta įprastiniais iššūkiai.

2.2. 2017 m. kovo 25 d. Romoje paskelbtoje bendroje deklaracijoje 27 valstybių narių vadovai, Europos Vadovų Taryba, Europos Parlamentas ir Europos Komisija pareiškė, kad Sąjunga stiprins savo bendrą saugumą bei gynybą ir skatins konkurencingesnę ir labiau integruotą gynybos pramonę.

2.3. Europos gynybos srityje rinka išnaudojama labai neveiksmingai, nes nepasiekiama masto ekonomijos (dėl daug nacionalinių rinkų su vienu pirkėju) ir Europos lygmeniu dubliuojami ištekliai.

2.4. Paklausą kuria beveik išimtinai valstybės narės, tačiau jų gynybos biudžetai (visų pirma mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) srityje) per pastaruosius 10 metų reikšmingai sumažėjo.

2.5. 2015 m. tik 16 % gynybos įrangos buvo įsigyta Europos bendradarbiaujamojo pirkimo būdu – tai daug mažiau nei bendras 35 % tikslas, dėl kurio buvo susitarta Europos gynybos agentūroje.

2.6. Gynybos sektoriuje susiskaidymas tarp atskirų šalių yra didelis, daug dalykų dubliuojasi, ir dėl to sistema yra neveiksminga masto ekonomijos ir mokymo požiūriu.

2.7. Dabartinė padėtis netvari, o naujos kartos gynybos sistemų technologinė plėtra vis labiau viršija atskirų valstybių narių galimybes.

2.8. Valstybių narių bendradarbiavimo trūkumas dar labiau silpnina ES gynybos pramonės gebėjimą palaikyti pramonės ir technologijų pajėgumus, būtinus siekiant išsaugoti ES strateginį savarankiškumą ir patenkinti esamus ir būsimus saugumo poreikius.

2.9. 2017 m. birželio 7 d. Komisija priėmė komunikatą „Pradeda veikti Europos gynybos fondas“, kuriame nurodoma, kad fondą sudaro mokslinių tyrimų ir pajėgumų finansavimo kryptys. Su komunikatu pateiktas teisėkūros pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo sukuriama Europos gynybos pramonės plėtros programa, veiksianti pagal pajėgumų finansavimo kryptį.

2.10. 2018 m. birželio 13 d. Komisija paskelbė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą (DFP) įsteigiamas Europos gynybos fondas.

2.11. Europos gynybos fondas turėtų būti priemonė, paskatinsianti ES gynybos technologinės ir pramoninės bazės konkurencingumą ir novatoriškumą ir taip padėsianti užtikrinti ES strateginę autonomiją. Šios priemonės paskirtis – paskatinti bendradarbiavimo programas, kurios nebūtų įmanomos be ES finansinio įnašo, ir sukurti reikiamas paskatas bendradarbiauti kiekvienu pramoninio ciklo etapu.

2.12. Bus ypač skatinami bendri tarpvalstybiniai projektai, kuriuose aktyviai dalyvauja mažosios ir vidutinės įmonės. Taip bus užtikrintas EGF atvirumas gavėjams iš visų valstybių narių, neatsižvelgiant į jų dydį ir geografinę padėtį Sąjungoje.

2.13. Šiame pasiūlyme nustatyta taikymo data – 2021 m. sausio 1 d. ir jis teikiamas 27 valstybių narių Sąjungai.

2.14. Nors gynybos srities moksliniai tyrimai patenka į Mokslinių tyrimų ir inovacijų bendrosios programos (toliau – programa „Europos horizontas“) taikymo sritį, šiame pasiūlyme pateikiamos atitinkamos specialiosios nuostatos dėl gynybos srities mokslinių tyrimų, kaip antai dėl jų tikslų, dalyvavimo juose taisyklių ir jų įgyvendinimo mechanizmų.

2.15. Pasiūlymu siekiama užtikrinti sinergiją su kitomis ES vykdomomis MTTP iniciatyvomis, kaip antai saugumo, kibernetinio saugumo, sienų kontrolės, pakrančių apsaugos, jūrų transporto ir kosmoso.

2.16. Fondas bus glaudžiai susijęs su projektais, įgyvendinamais vykdant nuolatinį struktūrizuotą bendradarbiavimą gynybos srityje (PESCO).

2.17. Fondas atsižvelgs į ES pajėgumų plėtojimo planą (PPP), kuriame nustatyti gynybos pajėgumų prioritetai, ir į ES suderintą metinę peržiūrą gynybos srityje (CARD).

2.18. Šiomis aplinkybėmis taip pat gali būti atsižvelgiama į atitinkamą Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (NATO) ir kitų partnerių, veikiančių Sąjungos saugumo ir gynybos interesų naudai, veiklą.

2.19. Fondas taip pat atsižvelgia į su gynyba susijusią veiklą, vykdomą pagal Europos taikos priemonę – tai į biudžetą neįtraukta priemonė, nepriklausanti daugiametei finansinei programai (DFP).

2.20. Šiame pasiūlyme numatyta galimybė derinti paramą iš fondo ir „Invest ES“ remiamą finansavimą.

2.21. Fondu turėtų būti proporcingai naudojamasi tokioms problemoms kaip rinkos nepakankamumas arba nepakankamos investicijos spręsti, nedubliuojant ar neišstumiant privačiojo finansavimo, be to, šie veiksmai turėtų suteikti aiškią Europos pridėtinę vertę.

2.22. Sąjungai reikės atsakingiau ginti savo interesus, vertybes ir europietišką gyvenimo būdą, papildant NATO veiklą ir bendradarbiaujant su šia organizacija.

2.23. Tam, kad Sąjunga būtų pasirengusi atremti ateities grėsmes ir apginti savo piliečius, ji turi stiprinti savo strateginį savarankiškumą. Tam reikia plėtoti bazines technologijas ypatingos svarbos srityse, didinti strateginius pajėgumus ir taip užtikrinti pirmavimą technologijų srityje.

2.24. Sprendimai dėl investicijų gynybos srityje ir gynybos plėtros programų išlieka valstybių narių prerogatyva ir atsakomybe.

2.25. Siūlomas politikos metodas yra proporcingas nustatytų problemų mastui ir sunkumui. Iniciatyva apima tik tuos tikslus, kurių valstybės narės negali tinkamai pasiekti pačios, ir tikimasi, kad Sąjunga turėtų pasiekti geresnių rezultatų.

2.26. Gynybos srities mokslinių tyrimų parengiamieji veiksmai pradėti 2017 m. balandžio mėn., jų bendras biudžetas trejų metų laikotarpiui – 90 mln. EUR. Jau gauti pradiniai konkretūs jų rezultatai, 2018 m. pasirašyti pirmieji dotacijų susitarimai, tačiau visi projektai dar tebevykdomi.

2.27. Siūlomam 2019–2020 m. Europos gynybos pramonės programos reglamentui įgyvendinti bus skirtas 500 mln. EUR biudžetas, o programa turėtų pradėti veikti nuo 2019 m. sausio 1 d.

2.28. 2018 m. sausio 13 d. – kovo 9 d. visoms suinteresuotosioms šalims buvo surengtos atviros viešos konsultacijos dėl Europos gynybos fondo. Buvo pareikšta šiek tiek kritikos etikos požiūriu, tačiau tiesiogiai susijusios suinteresuotosios šalys iniciatyvą palaiko. Gynybos srityje reikia pritaikyti intelektinės nuosavybės teisių nuostatas.

2.29. Siūlomas 2021–2027 m. biudžetas sudaro 13 mlrd. EUR (dabartinėmis kainomis), iš kurių 4,1 mlrd. EUR numatyta mokslinių tyrimų veiksmams ir 8,9 mlrd. EUR – technologinės plėtros veiksmams.

2.30. Jei išlaidų efektyvumas patvirtinamas atlikus sąnaudų ir naudos analizę, Fondą gali valdyti Komisijos vykdomoji įstaiga.

2.31. Siekiant palengvinti veiksmingumo ataskaitų teikimą ir vertinimą, siūloma stebėsenos sistema. Rezultatai taps žinomi palaipsniui.

2.32. Komisijos pasiūlyme dėl 2021–2027 m. DFP nustatytas platesnio užmojo bendras klimato aspekto integravimo į visas ES programas tikslas – kad klimato politikos tikslams pasiekti būtų skiriama 25 % ES išlaidų. EGF indėlis siekiant šio bendro tikslo bus stebimas tinkamu suskirstymo lygmeniu pasitelkus ES klimato srities rodiklių sistemą, įskaitant tikslesnių metodikų taikymą, jei tokių yra.

2.33. Pasiūlyme numatyta taikymo pradžios data – 2021 m. sausio 1 d.

3. **Bendrosios pastabos**

3.1. EESRK primena nuomonėse CCMI/149 (2017 m.), CCMI/116 (2013 m.) ir CCMI/100 (2012 m.) jau išdėstytus prašymus. ES visuotinėje strategijoje ir įgyvendinimo plane saugumo ir gynybos srityje taip pat pateikta svarbių įžvalgų tuo klausimu. EESRK nuomone, būtina, kad šios iniciatyvos būtų įgyvendinamos nuosekliai, laikantis ES ir NATO 2016 m. liepos mėn. bendros deklaracijos nuostatų, taip pat Jungtinių Tautų kolektyvinio saugumo principo.

3.2. Atsižvelgdama į aktualias geostrategines aplinkybes ir saugumo raidą, Europa privalo stiprinti savo saugumo ir gynybos pajėgumus. Labai svarbu aiškiai suprasti bendrus Sąjungos strateginius tikslus, bet kol kas jų nėra ir juos reikia skubiai apibrėžti. Tai būtina sąlyga norint nustatyti, kokius gynybos pajėgumus reikia stiprinti tvaria Europos gynybos technologine ir pramonine baze.

3.3. JAV pasitraukimas iš 2015 m. su Iranu pasirašyto susitarimo dėl branduolinės programos, krizė Ukrainoje, nerimą keliantys Rusijos pasirodymai prie Baltijos valstybių sienų ir ES rytiniame pasienyje, sukrėtimai Libijos, Irako ir Sirijos teritorijose, nuolatinis Sahelio regiono nestabilumas, galimi politiniai ir kariniai susidūrimai tarp JAV, Izraelio ir Saudo Arabijos ir Irano, Sirijos ir Rusijos ašių – dėl visų šių iššūkių kibernetinių grėsmių, augančio autoritarizmo Europoje ir padidėjusio JAV diplomatijos nenuspėjamumo fone ES strateginis balansas yra kaip niekad sudėtingas ir keliantis nerimą.

3.4. ES vidaus ir užsienio saugumo klausimai yra pagrindiniai piliečiams ir valstybių vadovams susirūpinimą keliantys klausimai.

3.5. Būtina, kad ES, kaip įmanoma geriau vadovaudamasi visuotinio sutarimo principu, imtųsi spręsti mažiausiai keturis klausimus – dėl savarankiškumo priimant sprendimus, dėl pasirengimo krizei, dėl politinės įtakos ir dėl mūsų interesų bei demokratinių principų suderinamumo.

3.6. 2017 m. EESRK pasisakė už Europos gynybos sąjungos (EGS) sukūrimą ir rėmė Europos gynybos veiksmų planą, įskaitant bendro Europos gynybos fondo įsteigimą.

3.7. EESRK paragino siekti reikšmingos kokybinės pažangos, susijusios su Europos bendradarbiavimu gynybos srityje. Iš tiesų, dėl riboto valstybių narių bendradarbiavimo šioje srityje daug veiklos dubliuojasi, o tai lemia didelį gynybos pramonės susiskaidymą. Dėl integracijos trūkumo rinkos paklausos srityje nėra skatinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas tarp įmonių ir tolesnė pramonės integracija. Tai lemia neveiksmingą išteklių paskirstymą, pramoninių pajėgumų dubliavimąsi, technologinius atotrūkius ir naujų programų, ypač bendradarbiavimo, trūkumą.

3.8. EESRK remia tikslą, kuriuo pasirinktose ypatingos svarbos pajėgumų ir technologijų srityse būtų siekiama strateginio savarankiškumo. Šis tikslas yra griežtai susijęs su patikimo vertinimo ir koordinavimo poreikiu siekiant užtikrinti, kad šias technologijas būtų galima valdyti, išsaugoti ir sukurti Europoje, taip suteikiant ES galimybę prireikus priimti sprendimus ir veikti savarankiškai.

3.9. EESRK palankiai vertina pasirinkimą remti gynybos sektorių kaip į paklausą orientuotą pramonės politiką.

3.10. EESRK sutinka, kad didesniu nacionalinių biudžetų efektyvumu būtų įmanoma pasiekti, kad būtų patenkinti visi Europos gynybos įrangos poreikiai.

3.11. EESRK sutinka, kad nuoseklumas tarp Europos lygmens programų turėtų leisti padidinti Europos gynybos pramonės aptarnaujamą Europos rinkos dalį.

3.12. EESRK pareiškė, kad bendrų gynybos pajėgumų plėtojimo *sine qua non* yra Europos gynybos srities pramoninės ir technologinės bazės stiprinimas.

3.13. EESRK akcentuoja, kad Europos Sąjunga turi imtis veiksmų siekdama parengti ir išlaikyti aukštos kvalifikacijos darbuotojus.

3.14. EESRK siūlo Europos Sąjungai dėti daugiau pastangų siekiant suderinti Sąjungos eksporto taisykles.

3.15. EESRK tvirtai pritaria, kad ypač daug dėmesio būtų skiriama tam, kad į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą gynybos tikslais būtų įtrauktos MVĮ.

3.16. EESRK išreiškė nepritarimą esamų ekonominiams arba socialiniams tikslams naudojamų fondų atvėrimui gynybos tikslams.

3.17. EESRK atmetė specialią nuostatą dėl nacionalinių biudžetų išteklių skyrimo gynybai pagal Stabilumo ir augimo paktą. Išlaidos gynybai neturėtų mažinti viešųjų finansų stabilumo.

3.18. EESRK pritarė idėjai sukurti Gynybos fondą su dviem atskiromis mokslinių tyrimų ir pajėgumų vystymo kryptimis. Taip būtų galima paremti integruoto planavimo proceso kūrimą, kuriuo būtų planuojamos viso technologijų ciklo investicijos. Visus viešųjų pirkimų srities sprendimus priima valstybės narės. Bendro viešojo pirkimo būdas vis tik gali padidinti paklausą ir prisidėti prie Europos gynybos pramonės konkurencingumo ir veiksmingumo. Su gynyba susijusiai veiklai remti skirtas ES biudžetas neturėtų pakeisti ar būti nacionalinės gynybos išlaidų finansavimo pakaitalas, o veikiau turėtų paskatinti ir paspartinti intensyvesnį ir geresnį bendradarbiavimą gynybos srityje. Panašiai, ES biudžetas gynybos srities moksliniams tyrimams neturėtų būti formuojamas iš kituose sektoriuose vykdomiems civiliniams moksliniams tyrimams numatytų lėšų. EGF paskirtis – skatinti bendradarbiavimo programas ir, remiant mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklą, sukurti reikiamas paskatas bendradarbiauti kiekvienu pramoninio ciklo etapu. NET jei sprendimai dėl investicijų gynybos srityje ir gynybos plėtros programų išliktų valstybių narių prerogatyva, Europos gynybos fondas galėtų suteikti papildomos naudos ES skatindamas bendrus mokslinius gynybos produktų ir technologijų tyrimus bei jų plėtrą.

3.19. Gynybos pramonės sektorius yra ne tik strategiškai svarbus saugant ir ginant Europos piliečius, tačiau jis taip pat yra pagrindinis Europos ekonomikos ir gerovės rėmėjas, kurio bendra apyvarta sudaro apie 100 mlrd. EUR per metus, o jame tiesiogiai ir netiesiogiai dirba apie 500 000 aukštos kvalifikacijos darbuotojų. Šiame sektoriuje kuriami pažangūs produktai, paslaugos ir technologijos, o pagal inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) strategiją šiame sektoriuje dedamos pastangos yra ypač svarbios konkurencingumui.

3.20. Europos gynybos pramonė ir MTTP išlaidos yra gana koncentruotos šešiose ketinimų raštą pasirašiusiose šalyse (Prancūzijoje, Vokietijoje, Italijoje, Ispanijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje) ir sudaro 95 % investicijų, didžiąją dalį MVĮ, vidutinės kapitalizacijos įmonių ir didžiųjų įmonių. Dar labiau suderinus ir supaprastinus Europos gynybos politiką būtų galima padidinti veiklos efektyvumą užtikrinant tolesnę valstybių, regionų ar bendrovių specializaciją tam tikrų technologijų srityje.

3.21. Ketinimų raštą pasirašiusios šalys pirmauja Europos gynybos rinkoje pagal veikiančių įmonių skaičių ir jų prekybos ginklais apimtis. Pavyzdžiui, *BAE Systems* yra didžiausia gynybos srities bendrovė Jungtinėje Karalystėje. *SAAB* yra pagrindinė oro erdvės ir gynybos srities bendrovė Švedijoje, o didžiausios bendrovės Prancūzijoje – *Dassault Aviation, Naval Group, Safran and Thales*. Vokietijoje svarbios bendrovės yra *Rheinmetall*, *ThyssenKrupp Marine Systems* ir *Diehl*. Dvi didžiausios bendrovės Italijoje yra *Leonardo* ir *Fincantieri*. Transeuropinė bendrovė *Airbus* yra antroji Europoje po *BAE Systems*. Dar viena svarbi transeuropinė įmonė yra MBDA – trijų Europos lyderių erdvėlaivių ir gynybos srityje (*Airbus*, *BAE Systems* ir *Leonardo*) bendroji įmonė, veikianti raketų ir raketų sistemų gamybos srityje. *KNDS*, kuri yra *Nexter* ir *KMW* savininkė, taip pat tampa transeuropine bendrove. Pažymėtina, kad kai kurios iš šių įmonių nėra išimtinai gynybos rinkoje veikiančios įmonės, o tai paaiškina kintantį pardavimų ir darbuotojų santykį.

Vertinant mažesnes įmones, atlikus naują Pažangiųjų tyrimų instituto (PTI) tyrimą nustatyta, kad Europos gynybos sektoriuje aktyviai veikia beveik 1 600 MVĮ, o tiekimo grandinėms gynybos sektoriuje iš viso priklauso 2 000–2 500 MVĮ. Nemažai šių įmonių užsiima dvejopo pobūdžio veikla – jos veikia tiek civilinėje, tiek gynybos srityse. Bet kokiu atveju MVĮ vaidmuo gynybos pramonėje yra svarbus, jis taip pat yra pagrindinis veiksnys, skatinantis konkurencingumą.

3.22. Europos gynybos pramonės pasiskirstymas visoje ES nėra tolygus. Tai leidžia manyti, kad didesnis ES valstybių narių karinių išlaidų finansavimas gali būti nevienodai paskirstytas tarp visų valstybių narių. Jei didesnių vienos šalies išlaidų srautai atitektų kitose šalyse esančioms įmonėms, dėl to galėtų susiformuoti nauji prekybos srautai.

4. **Konkrečios pastabos**

4.1. Europos gynybos fondas bus veiksmingas tik tuo atveju, jei jis rems iš tiesų svarbią veiklą. Todėl jo darbo programos turėtų būti parengtos remiantis tvirtu Europos gynybos planavimo procesu, kurio metu nustatomi pagrindiniai pajėgumų prioritetai Europai.

4.2. EESRK remia bendradarbiavimo politiką, kuria bus skatinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas – MVĮ dalyvavimas, taip pat iš valstybių narių, kurios nėra ketinimų raštą pasirašiusios šalys, tačiau negrįžtant prie grąžinimo teisės politikos, pagal kurią tam tikrais atvejais įgūdžių dubliavimasis buvo sustiprinamas.

4.3. EESRK remia pasiūlymą apriboti Europos fondų skiriamą finansavimą Europos interesų kontroliuojamoms ES bendrovėms ir reikalauti garantijų, kai Europos gynybos fondo remiamoje plėtroje dalyvauja trečioji šalis.

4.4. EESRK remia idėją, kad Europos kreditų skyrimą turėtų valdyti Europos Komisija, tačiau mano, kad Europos gynybos agentūra gali svariai prisidėti apibrėžiant gynybos įrangos poreikius ir Bendradarbiavimo ginkluotės srityje jungtinėje organizacijoje (OCCAR), pasiremdama ne visada teigiama patirtimi, ir dalyvauti programų valdyme, nes įgūdžių dubliavimasis šioje srityje turėtų neigiamos įtakos sistemos veiksmingumui.

4.5. EESRK remia idėją, kad moksliniai tyrimai ir plėtra turi būti pateikti etikos komitetui. Etikos sąlygos turi būti išdėstytos aiškiai ir įvertintos jau pasiūlymo vertinimo metu, siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir aiškumą.

4.6. EESRK remia Europos pramonės suvereniteto Europoje idėją, tačiau vis dar abejoja dėl jo politinio įgyvendinimo, nes, nors dauguma ES valstybių narių vertina save kaip Atlanto aljanso dalį, daugelis valstybių lieka ištikimos nacionalinio suverenumo koncepcijai.

4.7. EESRK yra susirūpinęs dėl būsimo bendradarbiavimo su JK po „Brexit'o" ir pasisako už tvirtą saugumą ir partnerystę, JK dalyvaujant EGF.

4.8. Nukentėję nuo daugeliu atžvilgių trikdančios globalizacijos, europiečiai jau suvokia kai kurias padarytas klaidas ir turėtas iliuzijas. Jų didžiausia klaida yra jų neveiklumas. Strateginio susilaikymo politika, dėl kurios galėjome susitelkti į ekonomiką ir dėl kurios taip praturtėjome Šaltojo karo metu iki pat amžių sandūros, dabar tapo pagrindine kliūtimi Europoje.

4.9. Europa ilgą laiką primesdavo savo valią pasauliui – visų pirma savo iniciatyva, o vėliau kartu su JAV. Pasaulyje, kuriame vis didėja visuotinis atšilimas ir stiprėja autoritariniai režimai, nelygybė tarp valstybių vystymosi bei vystymosi valstybių viduje tampa nebepakeliama. EESRK mano, kad mūsų senstančiame žemyne jaučiama grėsmė, dėl kurios ryškėja tendencija kaltinti ir kartais painioti tokias problemas kaip terorizmas ir migrantų judėjimas; be to, atgimstant nacionalizmui ir autoritarizmui visoje Europos Sąjungoje, trūksta pakankamo solidarumo tiek tarp valstybių narių, tiek jų viduje, todėl mūsų demokratijai yra daromas spaudimas. Kad ir kokia būtų įdomi tokia pramonės politikos priemonė kaip Europos gynybos fondas, Europos Sąjunga vis tiek turės rengti politinius svarstymus apie tai, ką norime ginti ir kaip.

4.10. Europos gynyba nėra susijusi tik su strateginėmis grėsmėmis, išorės intervencijomis, kariniu pajėgumu, technologinėmis naujovėmis ir pramonine kompetencija. Kadangi didžiausia grėsmė, su kuria šiandien susiduria europiečiai, yra iššūkis pačiai Europos demokratijai, vykdant bendrą gynybos politiką nebegalima nepaisyti šio politinio aspekto.

2018 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas
Luca JAHIER